

SOBRE UNA INTERRELACIÓ SALUDABLE (ENTRE ARTS PLÀSTIQUES I ARQUITECTURA)

FREDERIC VILÀ

Fotografia: Xavier Goñi. Escultura de Jaume Plensa. *Pont de Terra*

Pensem que la iniciativa de la revista ARTS de configurar aquest monogràfic sobre la interrelació entre arts plàstiques i arquitectura és molt i molt oportuna en un moment en què esdevé tan viva la controvèrsia sobre si són adients per a les nostres urbs un seguit d'edificis monumentals, personalistes i genials, i que les actuacions artístiques pictòriques i escultòriques més rellevants desborden els límits dels seus codis lingüístics tradicionals i de la seva cosificació, i es lliuren a experimentacions noves, noves en tècniques, noves en materials i noves en configuració.

Quan països, ciutats, empreses i col·lectius rivalitzen per aconseguir, en una irrefrenable pugna mediàtica, el concurs d'arquitectes-estrella per tal de disposar de peces singulars, a mena d'emblemes sense significat, i quan les propostes plàstiques més interpellants es produeixen tangencialment i al marge del mercat de l'art, de les biennals i dels certàmens tradicionalment més prestigiosos, és molt tonificant intentar —com es fa aquí— una modesta reflexió creuada entre agents de diferents àrees creatives, per tal d'extreure'n noves perspectives sobre una possible transversalitat.

De sempre, la integració de les arts ha estat un fet constatable. Singularment, això s'ha palesat en el barroc catòlic —sobretot en l'escenografia àulica de les esglésies i els palaus—, però, de fet, el fenomen s'ha produït en tots el períodes històrics, i només l'estratègia academicista —didàctica i de control— i la lluita de competències professionals, n'han preconitzat la compartimentació i a voltes la subordinació d'unes respecte a les altres. A la segona meitat del segle passat, aplicant i superant alguns dels plantejaments de les avantguardes i del moviment modern, la referida condició d'unitat pròpia del fenomen artístic un altre cop va emergir vigorosament. Alexandre Cirici, als anys seixanta, ja recordava i alertava que en art tot és construcció o comunicació, i d'aquesta afirmació creiem que se'n deriva la substancial i primigènia base comuna i el desitjable desenvolupament no fragmentat, encara que la cosa pugui resultar escandalosa i desconcertant en el temps idolàtric de l'especialització. Precisament en dates recents —març d'enguany—, Glòria Moura, en un cicle de conferències sobre aquest tema celebrat al CAC, afirmava que existeix una complicitat entre plàstica i arquitectura pel camí de superar l'alteritat de l'obra d'art a través de qualsevol mecanisme d'interacció, i de superar també l'autocomplaença del producte arquitectònic, tot i

reconstruint efectivament la totalitat de l'experiència estètica mitjançant la configuració de l'espai.

En un àmbit com el de Lleida, en què l'escultura-paviment de Plensa fa un pont de terra entre la ciutat i la universitat, o en què Mamen Domingo i Ernest Ferré emmarquen amb una porta monumental el quadre viu i real d'un perfil significatiu de la Banqueta des del marge esquerre del riu, o que Ignasi Miquel estén amb la plaça dels Apòstols una catifa elegantíssima als peus del campanar de la Seu Vella, en un àmbit com aquest, doncs, sembla que les aspiracions de productes culturals no exclusius siguin més properes i factibles, i les converses o discursos de Melitó Camprubí/Josep Minguell, de Carles Llop o de Ianfranco Bombelli/Arranz-Bravo, que tot seguit podrem esbrinar, resulten més entenedors i familiars.

Així, quan en els seus texts es preconitza la necessitat de compartir decisions al mateix nivell, de fer dels projectes creatius un diàleg de va i ve, de treballar amb més humilitat i conjuntament perquè puguin aparèixer idees més arriscades i combatives, de tenir com a objectiu la situació de les persones a les quals les obres van adreçades, d'afanyar-se a descobrir l'art que ja era latent abans que llurs autors hi haguessin pensat, o quan s'afirma que les relacions entre els diferents camps, intenses i permanents, incideixen en la transformació de la realitat, evoken noves situacions estètiques i, deixant el protagonisme, possibiliten espais de mediació, d'acolliment, més dispositius que no pas de representació, quan aquests i molts altres suggeriments i idees s'aporten en els diàlegs conseqüents, sembla que hi ha coincidència amb els plantejaments que abans anunciàvem.

En qualsevol cas, els escrits que configuren aquest dossier creiem que aporten un bon grapat de pensaments que poden ajudar a desxifrar la situació actual i —al nostre entendre— aposten per un desitjable retrobament —no pas descoberta!— de la integració de les arts. Per tant, gosem recomanar-vos-els perquè en gaudiu.

Frederic Vilà és arquitecte i catedràtic d'Història de l'Art a la Universitat de Lleida i es doctorà l'any 1980. Quant a la seva producció científica, ha treballat preferentment en qüestions relatives a l'art català dels segles XVIII, XIX i XX.